

Nr 160.

Av herr **Almkvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

I proposition till riksdagen nr 8 har Kungl. Maj:t avgivit förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 sid. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. Enligt chefens för justitiedepartementet yttrande till det vid propositionen fogade utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden den 21 november 1925 synes sagda proposition vara närmast föranledd därav, att balansen av oavgjorda mål, tillhörande regeringsrättens prövning, under de senare åren starkt ökats, så att nämnda balans vid utgången av år 1924 uppgick till den stora summan av 3,579 mål. Propositionen avser därför åtgärder, varigenom en snabbare behandling av målen skulle befordras.

Beträffande sådana åtgärder har regeringsrätten ifrågasatt bl. a. att bliva befriad från handläggningen av vissa angivna ärenden.

Enligt min mening finnes ytterligare en grupp av ärenden, som utan någon som helst olägenhet skulle kunna avlyftas från regeringsrätten. Denna grupp utgöres av sådana ärenden, som äro av pedagogisk art. De flesta av dessa utgöra besvärsmål rörande tillsättning och entledigande av lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter, vid vilka måls avgörande det gäller att bedöma huvudsakligen pedagogiska meriter, såsom avlagda examina, fullgjord tjänstgöring, pedagogiskt författarskap m. m.

Regeringsrätten skulle så mycket hellre kunna befrias från dessa mål, som bättre ordning och reda samt större enhetlighet i målens behandling därigenom skulle vinnas. Ända från regeringsrättens tillkomst synes tvekan hava rätt, huruvida ett mål inom denna grupp rätteligen skall tillhöra regeringsrätten eller skall avgöras av Kungl. Maj:t i konseljen. Under 2:o av 2 § i förenämnda lag säges, att besvär i mål om beslut av lands- ting, av kommun, annan menighet eller deras representationer skola tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande. Men i vilka fall ett skolråd respektive en folkskolstyrelse, en styrelse för kommunal mellanskola eller för högre folkskola skall betraktas såsom en menighets representation och i vilka fall den icke kan betraktas såsom sådan torde icke vara fullt klart. Därav synes bero, att den praxis, som följts beträffande forum för ifrågavarande besvärsmål, varit växlande. Under en rätt lång tid avgjordes, enligt vad jag inhämtat, t. ex. besvärsmål rörande lärares tillsättning vid folkskola av Kungl. Maj:t i konseljen, men sedermera har denna ordning

övergivits. Om besvären avse enbart valet av lärare, avgöres målet nu av regeringsrätten, men om besvären avse tillika det upprättade förslag, som legat till grund för valet, avgöres däremot målet i konseljen. Vidare lär det underliga förhållandet hava ägt rum, att besvärsmål angående tillsättning av lärartjänst vid kommunal mellanskola avgjorts i konseljen, under det besvärsmål angående tillsättning av lärartjänst vid högre folkskola avgjorts av regeringsrätten, oaktat båda slagen av skolor äro kommunala och skolornas styrelser enligt gällande stadgar i båda fallen tillsätta lärare. För några år sedan har dock även denna ordning upphört, så att båda slagen av mål numera avgöras av regeringsrätten, utom i det fall, då även förslaget överklagats. I sistnämnda fall beredes dock målet inom regeringsrätten och föredrages av regeringsrättens föredragande. Att denna ordning för behandling av pedagogiska mål är mindre tillfredsställande torde ligga i öppen dag. För en rent juridisk domstol som regeringsrätten ligger det nämligen närmast till hands att bedöma ifrågavarande mål ur formell synpunkt och att mindre inlåta sig på deras bedömande ur pedagogisk synpunkt, vilket sistnämnda dock är huvudsaken. Som belägg för denna min uppfattning kan jag återropa det förhållandet, att skolöverstyrelsen, efter det regeringsrätten den 5 april 1922 fällt utslag i ett besvärsmål angående tillsättning av en lärartjänst vid högre folkskola, funnit sig föranlåten att med anledning av sagda utslag i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 december 1922 hemställa om vissa ändringar i stadgarna för högre folkskolan och kommunala mellanskolan, vilket ärende ännu är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Särskilt med hänsyn till den sakliga prövningen av pedagogiska mål torde det sålunda vara förmanligt, att regeringsrätten befrias från ärenden av nu nämnda slag. Dessa ärenden skulle givetvis då överflyttas till ecklesiastikdepartementet.

En sådan överflyttning är så mycket naturligare, som en hel mängd andra ärenden av ifrågavarande art redan äro dit förlagda, exempelvis ett stort antal ärenden rörande statsanställda lärares tillsättning och entledigande, och vederbörande föredragande i sagda departement sålunda besitter erforderlig förtrogenhet med dylika ärenden och vana vid deras beredning. Någon överbelastning vare sig för departementets chef eller dess tjänstemän torde icke behöva befaras på grund av nämnda överflyttning, och detta så mycket mindre, om hela den nuvarande kyrkobyran komme att överflyttas till justitiedepartementet.

Då det sålunda enligt min mening skulle ur flera synpunkter vara lämpligt, att regeringsrätten helt befriades från nu ifrågavarande besvärsmål av pedagogisk art, anser jag, att detta också bör klart utsägas genom en bestämmelse i förberörda lag. Denna bestämmelse torde böra få sin plats i 3 §, och då här avses att helt befria regeringsrätten från handläggningen av nämnda mål, torde bestämmelsen lämpligast kunna införas såsom ett tillägg till sagda paragraf av exempelvis följande lydelse:

»Regeringsrätten vare befriad från handläggningen av sådana besvärsmål av pedagogisk innebörd, som icke angå skolväsendets ordnande.»

På grund av det anförda hemställer jag,

att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, varigenom regeringsrätten befrias från handläggning av sådana besvärsmål av pedagogisk innebörd, som icke angå skolväsendets ordnande.

Stockholm den 22 januari 1926.

N. J. F. Almkvist.